

Domme.

DANMARK.

Svindel i Forretningsforhold^{*)}. De Svindlerier, hvortil Nutidens økonomiske Udvikling kun giver altfor rigelig Anledning, har heller ikke kunnet lade Danmark uberørt. Her har det gentagne Gange været Domstolenes Sag at gribe ind, og forsaavidt dette er sket i Tilfælde, hvor det paa Forhaand maatte staa usikkert for større Kredse, om et snildt skjult Misbrug eller en under Paaskud af fagmæssig Hjemmel anvendt Fremgangsmaade kunde rammes af Straffeloven, har Domstolenes Afgørelser været en Faktor af Betydning til Opnaaelse af sundere Tilstande indenfor Forretningslivet. Alberti-Katastrofen, der fandt sin Afslutning ved Kriminalrettens Dom af 17. December 1910 (U. f. R. 1911 A 382—437), skal her kun lige nævnes, da den alt er bleven offentlig belyst fra mange Sider. Af Betydning har det fremdeles været, at det Krak, der i 1908 ramte to uforsvarligt ledede københavnske Banker, fandt sin strafferetlige Vurdering i Højesteretsdommen af 29. November 1910 (H. R. T. 1910 S. 590, U. f. R. 1911 A 76) og Kommissionsdommen af 3. Marts 1911 (U. f. R. 1911 A 438). Disse to Domme samt et Par senere Domme, der vedrører Veksellereres Køb og Salg af Børsapirer for deres Kunder, skal her kort berøres.

Højesteretsdommen af 29. Novbr. 1910 vedrørende Københavns Grundejerbank har særlig Betydning, fordi det trods Manglen i dansk Ret af en Aktieselskabs-Lovgivning her viste sig muligt at ramme Svindelen ved en Aktieemission. I en af Banken udstedt Indbydelse til Tegning af ny Aktier i Banken til et Beløb af 10 Mill. Kr. indeholdtes forskellige Udtalelser, der statueredes at være egnede til i de interesserede Kredse at fremkalde urigtige

^{*)} Forkortelser: H. R. T. = Højesteretstidende, U. f. R. = Ugeskrift for Retsvæsen.

Forestillinger om Aktieemissionens Grundlag. Det var saaledes navnlig urigtigt anført, at hele Aktieemissionen var overtaget af »et internationalt Finanskonsortium«, og at en større Del af de ny Aktier var »fast overtagen« af en fransk Bankgruppe, medens det virkelige Forhold var, at »Konsortiet« bestod af tre herboende Mænd, af hvilke Banken endda kun kunde holde sig til den ene, der var en økonomisk ganske evneløs Person, og at den franske Bank, med hvilken der var forhandlet, havde betinget sin Overtagelse af 4 Mill. Kr. Aktier af, at Aktiernes Notering paa Pariserbørsen bevilgedes, saaledes at Aktierne, hvis dette ikke inden en bestemt Tid opnaaedes — i hvilken Henseende der allerede inden Indbydelsens Udsendelse var opstaaet afgørende Vanskeligheder —, skulde tilbagetransporteres til Grundejerbanken mod det erlagte Beløbs Tilbagebetaling. De to tiltalte Direktører for Banken blev straffede dels for Udsendelse af denne vildledende Indbydelse til Aktietegning, dels fordi de under disse Omstændigheder og til Trods for, at det i Indbydelsen fremstilledes, som om Aktieemissionen var sat udenfor Bankens Risiko, havde arbejdet for at holde Kurserne for de blandt Publikum udbudte Aktier oppe ved hemmelig for Publikum at opkøbe og belaaene betydelige Beløb af Bankens egne Aktier. En tredje Tiltalt, der var Medlem af Bankraadet og Bankens lønnede Konsulent, dømtes dels for at have undladt i Bankraadsmøderne at berigtige de til Beslutningen om Aktieudvidelsen medvirkende, fejlagtige Forestillinger om Beskaffenheden af det garanterende Konsortium (hvori han var Deltager), dels fordi han havde godkendt den vildledende Indbydelse til Aktietegning. Naar for alle tre Tiltaltes Vedkommende ikke den almindelige Bedrageribestemmelse (§ 251), men den mildere Bestemmelse i § 257 bragtes til Anvendelse, beror det formentlig i væsenlig Grad paa, at der næppe var handlet i direkte Besvigelseshensigt *).

*) Tegningen af Aktier i Henhold til den udstedte Indbydelse er i én Række Domme i civile Sager erklæret uforbindende, se saaledes Højesteretsdomme af 1. December 1910 og 11. Marts 1912 (H. R. T. 1910 S. 608 og 1912 S. 20, U. f. R. 1911 A 267 og 1912 A 514). Ved Højesteretsdom af 17. Januar 1913 (H. R. T. 1912 S. 814) er det derhos i en af Banken mod de dømte Direktører anlagt Sag blevet statueret, at for de Tab, der er tilføjet dem, der havde tegnet Aktier i Henhold til den svigagtige Indbydelse, maatte de Personer, fra hvem Svigen er udgaaet, hefte i første Række, og at derfor Banken maatte have Krav paa hos dem at faa erstattet, hvad den havde maattet udrede til Dækning af de forurettede Personers Fordringer.

K o m m i s s i o n s d o m m e n a f 3. M a r t s 1911 indeholder en knusende Kritik af Detailhandlerbankens Ledelse, der i den Grad havde naaet Bunden, at den efter Bankens Sammenbrud opgjorte Status maatte regne ikke blot med Aktiekapitalens og Reservefondens Tab, men med Tab af Millioner derudover, — et Tab, der kun begrænsedes ved den Garanti, hvormed Staten og en Kreds af større Banker traadte til for at undgaa endnu større Kalamiteter for Forretningslivet. Dommen gennemgaar kritisk en Række af uforsvarlige Dispositioner i Bankens Ledelse, hvorved særlig fremhæves den slet kontrollerede Udlaanen af Bankens Midler til store Byggeforetagender, den omfattende Belaaning af Bankens egne Aktier, Udlaanene til nogle løse Spekulationsforretninger og Overtagelsen af en anden Banks Engagementer med et ganske uvederhæftigt Byggeselskab. Det konstateres, at i hvert Fald Bankens sidste Statusopgørelse før Sammenbrudet fremtraadte med et urigtigt Indhold. Det tilregnes derefter den tiltalte administrerende Direktør som et i sin Helhed efter Analogien af Strfl. § 251 strafbart Forhold, at han — i ikke ringe Grad til egen Fordel — for de mange deri interesserede har skjult Bankens virkelige Tilstand og ved en Række Handlinger og Undladelser til Skade og Tab for store Kredse har fremkaldt et falsk Billede af, at Banken trivedes og vedblivende var vel funderet. Særlig anføres den i stort Omfang foretagne Overførelse til Kassekredit o. l. af nødlidende Veksler, Undladelse af Afskrivning af store Poster protesterede Veksler, Opførelse paa Indskudskonto af betydelige Poster, der ikke var virkelige Indskud, og Opførelse af Værdier til urigtige Kurser samt af værdiløse Aktier til pari. Ved hele denne svigagtige Adfærd havde Tiltalte bl. a. bevirket, dels at Bankens Aktier af Publikum antoges for noget væsenligt andet og værdifuldere, end de i Virkeligheden var, dels at der saavel af Publikum vedblivende gjordes Indskud i Banken som fra anden Side ydedes denne Kredit i Tillid til dens Soliditet, medens Tiltalte havde vidst, at Bankens Kredit kun kunde opretholdes ved fortsatte Statusforvanskninger, og at der, saasnart den virkelige Stilling blev bekendt, vilde finde et Sammenbrud Sted. Overfor de optimistiske Betragtninger, Tiltalte havde gjort gældende, fremhævedes det sluttelig, at Tiltalte under Hensyn til den for Byggevirkksomheden vanskelige Periode og Størrelsen af Engagementerne med insolvente og tvivlsomme Personer og Foretagender ikke overfor

Omverdenen kunde regne med disse som solide uden derved at fremkalde et ganske vildledende Billede af Bankens virkelige Stilling.

Dommen omtaler endvidere utilbørlige Misbrug, som Tiltalte havde gjort sig skyldig i, dels ved til egen Fordel at benytte sin dobbelte Stilling som Bankdirektør og Medindehaver af en med Banken kontraherende Sagførerforretning, dels ved som hemmelig Deltager i et Garantikonsortium ved en Aktieudvidelse i Banken at skaffe sig Fordel paa Bankens Bekostning ved en af Bankledelsen begaaet Fejl. Medens disse Forhold dog ikke ansaas for strafbare, stateredes det derimod at være en Bestanddel af Tiltaltes strafbare Adfærd, at han paa en interesseret Banks Forespørgsel usandfærdigt havde svaret, at Detailhandlerbanken ikke selv købte sine Aktier op, og havde opgivet det Aktiebeløb, hvorved Banken selv var engageret, som væsenlig ringere end det virkelige.

Nogle Domme fra den sidste Tid har, som antydet, haft Lejlighed til at beskæftige sig med Veksellerernes Forhold til deres Kunder. Dette er saaledes Tilfældet i en civil Sag, der fandt sin endelige Afgørelse ved Højesteretsdom af 1. Maj 1912 (H. R. T. 1912 S. 169, U. f. R. 1912 A 571). Det var under Sagen gjort gældende, at den, der har givet en Veksellerer Ordre til at købe eller sælge Børspapirer, kun kan kræve Afregning indenfor de den paagældende Dag paa Børsen noterede Kurser, og at Veksellererne maa have Ret til selv at indtræde i Handelen eller kompensere modsvarende Købs- og Salgsordrer. Højesteret synes at have næret afgjort Betænkelighed ved en saadan Praksis, for hvis Eksistens og Beføjelse Børsens Kursnoteringsudvalg havde udtalt sig; men Spørgsmaalet blev ikke afgjort, fordi der til den i Sagen givne Købsordre var knyttet en Betingelse, som Veksellereren i hvert Fald ikke havde fyldestgjort *).

Et andet Spørgsmaal, der under det udvidede Spekulationsliv har været brændende, drejer sig om Veksellerernes Dispositionsret over Margendepoter, der er indbetalt af deres Kunder. Herom har Kriminalretten i København d. 15. Oktober 1912 afsagt en Dom, der ikke er uden Interesse. Da den endnu er utrykt, skal den her refereres lidt udførligere.

*) Se iøvrigt om denne Dom de vejledende Bemærkninger af Højesterets Justitiarius N. Lassen i Tidsskrift for Retsvidenskab 1912 S. 349.

Veksellerer N. N., der selv var uden væsenlig Kapital, men efterhaanden optog meget betydelige Forstrækninger hos sin Familie, drev ved Siden af sin i Sommeren 1911 startede Veksellererforretning en hasarderet Spekulation med Opkøb af næsten hele Aktiekapitalen i et bestemt Selskab. Efter at han havde maattet standse i Slutningen af Marts 1912, blev ved Likvidationen Boets Aktiver opgjorte til c. 23,000 Kr. og dets Passiver til c. 120,000 Kr. foruden en Gæld til Familien af c. 165,000 Kr. Sigtelsen mod Tilt. havde navnlig Hensyn til hans Dispositioner over Margendepoter, der i Dommen bestemmes som »Beløb — i Kontanter eller Værdipapirer —, der af Kunder, for hvilke en Veksellerer foretager Køb og Salg eller iøvrigt Spekulationer m. H. t. Værdipapirer, deponeres hos Veksellereren til Sikkerhed for, hvad Kunden som Følge af Engagementet maatte komme til at skyldes Veksellereren«. Tiltaltes Forklaring gik ud paa, at han i det hele taget, gerne saa snart som muligt, for egen Regning havde dels solgt saadanne Margendepoter, dels belaaet dem til Sikkerhed for egne Engagementer eller overhovedet Engagementer, der var den Kunde uvedkommende, af hvem han havde modtaget Depotet, og uden at der paa Kundens Engagement hos ham forelaa nogen uberigtiget Difference, der i sig selv kunde hjemle Tiltaltes Disposition over Depotet til egen Fordel. Til sine Dispositioner havde Tiltalte næsten aldrig indhentet Samtykke hos de paa-gældende Kunder, og han meddelte dem heller ikke nogen Underretning om Dispositionerne, efter at de var foretagne.

De Dispositioner over Margendepoter, Tiltalen angik, var foretagne i Marts Maaned 1912; Tiltalen angik desuden hans Belaaning af nogle andre, til Sikkerhed for en Kassekredit stillede Ihændehaverpapirer samt af nogle Papirer, m. H. t. hvilke Dommen forkaster Tiltaltes Anbringende om, at han, efter at det af Kunden oprindeligt beordrede Salg var opgivet, havde opfattet dem som et Margendepot.

Tiltalte havde anført, at han havde anset sig beføjet til at belaae eller sælge de stillede Margendepoter til Øjemed, der var den paagældende Kunde uvedkommende, idet saadanne Dispositioner skulde være almindelig Kutyme blandt Veksellererne. Dette støttedes i nogen Grad ved en Udtalelse fra Vekselmæglernes og Veksellerernes Kursnoteringsudvalg, der gik ud paa, at »Veksellerere i de Tilfælde, hvor de modtager Ihændehaverpapirer som Margenindbetaling paa Spekulationsforretninger i Stedet for kontante

Beløb, anser sig berettigede til at disponere over disse Papirer lige saa frit som over kontante Penge«, — en Udtalelse, der dog kun delvis harmonerede med et noget ældre Responsum fra Grosserersocietetets Komité vedrørende et beskægtet Omraade, ligesom ogsaa to under Sagen afhørte Medlemmer af Kursnoteringsudvalget havde udtalt sig betydelig mere reserveret.

I den begrundende Del af Præmisserne udtaler Dommen derefter følgende:

»Selv om det nu kan antages, at der blandt Veksellerere her i Staden i Overensstemmelse med det anførte har udviklet sig den Opfattelse, at de uden nogen derom med den paagældende Kunde truffen Aftale kan disponere over Effekter, der er betroede dem paa en af de foranførte Maader, og selv om der endvidere bortses fra, at det i væsenlig Grad har været for at skaffe Kapital til Tiltalles egne omfattende Spekulationer, ikke derimod til virkelige Veksellererforretninger, Tiltalte har foretaget sine Dispositioner over de hos ham deponerede Midler, er det en Selvfølge, at Tiltalte i hvert Fald kun kunde foretage de ommeldte Dispositioner med nogen Føje, forsaavidt som han var i Besiddelse af eller havde Raadighed over andre disponible Midler til at fyldestgøre de paagældende Kunder.

Medens der nu ikke er Grund til at tro, at Tiltalte ved sine Dispositioner direkte har tilsigtet at besvige Kunderne, har han i alt Fald, i Henhold til det anførte og naar henses til alt, hvad der er oplyst om hans økonomiske Forhold og Omfanget og Karakteren af de Spekulationer, hvori han havde indladt sig, savnet Beføjelse til de af ham foretagne Dispositioner over Margendepoter, der iøvrigt, navnlig forsaavidt de bestod i Salg af deponerede Obligationer, gik ud over den indenfor Dele af Veksellererververdenen almindelige Brug. Det skal m. H. t. de saaledes nævnte Dispositioner fremhæves, at Tiltalte har erkendt, at han, der til Dels foretog Spekulationskøbene for sine Kunder in blanco, saaledes at han hverken indkøbte eller var i Besiddelse af de Effekter, for hvilke han gav Kunderne Nota, plejede saasnart som muligt for egen Regning at disponere over de Effekter, han laa inde med for sine Kunder, for saaledes at skaffe sig disponibel Kapital, at dette skete paa Tidspunkter, hvor han havde indladt sig i store Spekulationer uden tilstrækkelig Driftskapital, og at han saaledes, skønt han vil have haft Tiltro til, at Spekulationerne ikke

skulde volde ham Tab, selvfølgelig ingen Sikkerhed havde for, at han virkelig vilde kunne fyldestgøre Kunderne for deres Krav paa de paagældende Effekter.

Ved under disse Omstændigheder at foretage de ommeldte Dispositioner, hvorved han udsatte de paagældende Kunder for en nærliggende Fare for at paaføres Tab, der i de fleste af de omhandlede Tilfælde har vist sig effektiv, findes Tiltalte at have gjort sig skyldig i et efter Strfl. § 257 strafbart Forhold.«

Naar Tiltaltes Dispositioner over de betroede Midler ikke henførtes under den almindelige Bedrageribestemmelse i § 253, men under den mildere Bestemmelse i § 257, beror dette, som antydet i Dommen, dels paa, at der ikke var handlet i direkte Besvigelseshensigt, dels paa, at der i enkelte af Tilfældene sluttelig ikke var lidt noget Tab for den paagældende Kunde, fordi den af Tilt. i Forbindelse med Be-
laaning af Kundens Papirer stillede øvrige Sikkerhed viste sig tilstrækkelig til at dække Tiltaltes Kreditor.

Som det vil ses, statuerer Dommen, at en Veksellerers Dispositioner over Margendepoter for ikke at blive strafbare maa knyttes væsenlig til samme snævre Betingelser som andre Dispositioner over betroede Midler. Forhaabenlig vil Dommen derved bidrage til at hæmme visse uheldige Ud-
vækster paa Børsivet.

Eyvind Olrik.